

Dünya

Ne Konuşuyor?

1 - 15 Mayıs 2025 | YIL: 4 / SAYI: 79

**Avrupa Elektrik Şebekeleri
Bir Sonraki Elektrik
Kesintisine Hazır mı?**

**Alman Sanayisi Küresel
Rekabette Geri Kalıyor**

**ABD ve Çin'in
Yapay Zekâ Rekabeti**

YÖNETİCİ ÖZETİ

- Alman sanayisinin uluslararası rekabetteki zemin kaybı devam etti. Ocak ayında şirketlerin %24'ü AB dışı ülkelerle olan rekabette güçlerinin zayıfladığını bildirirken, %21'ine göre ise AB içerisinde rekabet giderek sertleşti. Otomotiv başta olmak üzere metal ve kimya sektörleri bu durumdan önemli ölçüde etkilenirken, uzmanlar rekabet gücünü artırmak için bürokrasinin azaltılması, onay süreçlerinin hızlandırılması, vergi kolaylıkları ve nitelikli iş gücü önlemlerinin şart olduğunu belirtiyor.
- Nisan ayında İspanya ve Portekiz'de yaşanan elektrik kesintisi, yenilenebilir enerjiye geçiş sürecinin sorgulanmasına neden olurken, şebeke esnekliği ve altyapı yatırımının önemini gözler önüne serdi. Kesinti, frekans dengesizlikleri ve zayıf enterkonnekteden kaynaklandığı belirtildi. IEA, (Uluslararası Enerji Ajansı) küresel şebeke yatırımının 2030 yılına kadar yıllık 300 milyar dolardan 600 milyar dolara çıkması gerektiğini vurguladı. Elektrikli araçlardan şebekeye enerji aktarımı (V2G) ve güçlü enterkonneksiyonlar, gelecekte istikrar için kritik çözümler olarak öne çıkıyor.
- ABD ile Çin arasında varılan 90 günlük "gümrük tarifesi molası" sonrasında ABD ekonomisinde kısa vadeli bir rahatlama görülmesi bekleniyor. Ancak uzmanlar, anlaşmaya varılmasına rağmen hala tarifelerin Trump öncesi döneme kıyasla yüksek olduğunu vurguluyorlar. Anlaşma sonrasında öncelikli olarak Çin'in ABD'ye olan ihracatının %19 düşeceği, küresel ticaretin ise %0,65 oranında azalacağı tahmin ediliyor. Diğer tarafta AB'nin ise bu süreci açık ve güvenilir bir ticaret ortağı olarak konumunu güçlendirmek için kullanması gerektiği belirtiliyor.
- Başkan Trump, Riyad'daki konuşmasında, ABD'nin Suriye hükümetine uyguladığı yaptırımları kaldırma niyetinde olduğunu açıkladı. Suriye ekonomisini çöküşe götüren ve yeniden inşayı engelleyen bu yaptırımlar, aralık ayında Beşar Esad'ın devrilmesiyle geçerliliğini yitirmiş durumda. Geçici Devlet Başkanı Ahmed el-Şaraa, yaptırımların kaldırılmasını önceliklendirirken, bu adımın başta İsrail olmak üzere bazı çevrelerde endişe oluşturmaları bekleniyor.

- Kanada'da Liberal Parti'nin yeniden yükselişi, Mark Carney'nin liderliği ve Trump'ın göreve başlamasının etkisiyle gerçekleşti. Parti, oylarını %11 artırarak %43,7'ye ulaştı ve 169 sandalye kazandı. Trump'ın Kanada'yı ilhak etme tehditleri ve %25'lik gümrük tarifeleri, ülkede güçlü bir vatanseverlik dalgası oluşturup ABD mallarına yönelik boykotun başlamasına sebep oldu.
- Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik saldırıları, üç yılı aşkın süredir Ukrayna tarım sektörünü hedef alarak ülkenin gelir kaynaklarını zayıflatıyor. 2024 yılı aralık ayından bu yana verilen doğrudan fiziksel hasarın 11,2 milyar dolar, toplam ekonomik kaybın ise 72,7 milyar dolar olduğu belirtiliyor. Bu durum, küresel gıda fiyatlarını artırıp gıda güvensizliğini körüklüyor.
- ABD'de 1868 yılından beri uygulanan doğumla vatandaşlık hakkı, izinsiz göçü teşvik ettiği gerekçesiyle tartışılıyor. Trump'ın bu hakkı yeniden tanımlayan kararnamesi Yüksek Mahkeme'ye taşınırken, uzmanlar uygulamanın kaldırılmasının milyonlarca kişinin haklarını etkileyebileceğini ve izinsiz göçü azaltmak yerine 2045'e kadar 2,7 milyon kişi artırabileceğini belirtiyor. Halkın %51'i anayasa değişikliğine karşı çıkıyor.
- Çin'in yapay zekâ modelleri gelişse de ABD'nin büyük ve gelişmiş YZ (Yapay zekâ) çip işlem kapasitesi stratejik bir avantaj sunuyor. ABD'nin Çin'e yönelik uyguladığı ileri YZ çip ve TSMC (Tayvan Yarı İletken Üretim Şirketi) gibi önde gelen üreticilerin kullanımını kısıtlayan ihracat kontrolleri ABD-Çin YZ rekabetinin temelini oluşturuyor. İhracat kontrolünde oluşan boşluklar Çin'in YZ konusunda gelişimini sürdürmesine imkân sağlarken, ihracat kontrolleri hala daha önemli bir stratejik araç olma özelliğini sürdürüyor.
- Brezilya, elektrik üretiminin yaklaşık %90'ını oluşturan yenilenebilir enerji kaynakları ve gelişmiş enerji iletim altyapısıyla YZ alanında küresel oyuncu olma potansiyeli taşıyor. Ülke, artan enerji talebiyle birlikte, Amazon ve Microsoft gibi büyük teknoloji şirketlerini veri merkezi yatırımları için çekmeyi hedefliyor. Brezilya'nın 19. yüzyıldan sonra gösterdiği temiz enerjide köklü değişim faaliyetleri bu hedeflerini destekliyor.

DÜNYA NE KONUŞUYOR?

1-15 Mayıs 2025

Bu Rapor, **Kalkınma Odaklı Stratejik Araştırmalar Merkezi (KOSAM)** tarafından özel olarak hazırlanmıştır.

Bu yayının tüm hakları KOSAM'a aittir. KOSAM'ın izni olmadan yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt ve bilgi depolama vd.) yollarla basımı, yayımı, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Kaynak göstermek sureti ile alıntı yapılabilir. Bu yayındaki tüm fikirler tamamen derlenen enstitüler, yayınlayan yazarlara aittir ve KOSAM'ın yayın politikalarını yansıtmamaktadır.

COPYRIGHT © 2025

KOSAM - Kalkınma Odaklı Stratejik Araştırmalar Merkezi

Akabe Mah. Alaaddin Kap Cd. No:130 D:H, 42020 Karatay / Konya TÜRKİYE

Tel: 0539 897 21 01

www.kosam.org

info@kosam.org

İçindekiler

A. EKONOMİ	1
1. Avrupa Birliği'nin Jeopolitik Serbest Ticaret Anlaşmaları: Güneydoğu Asya Örneği / Rosa Luxemburg Stiftung (Almanya).....	1
2. Bangladeş'in Hazır Giyim Sektörü ve Tarifeler / Centre for Policy Dialogue (Bangladeş)	2
3. Alman Sanayisi Küresel Rekabette Geri Kalıyor / IFO Institute (Almanya).....	4
4. ABD-Çin Tarife Savaşlarında Mola: AB'ye Yönelik Etkiler Sınırlı / KIEL Institute for The World Economy (Almanya)	4
5. Japonya'dan Gelecek Stratejik Bir Yanıt Küresel Ticareti Kurtarabilir / Research Institute of Economy, Trade and Industry (Japonya)	6
6. Elektrik Şoku: Çin'in Avrupa Sanayisine Yönelik Tehdidi / European Council on Foreign Relations (Almanya)	7
7. Toptan Satışta İş Ortamı Kısmen Düştü / IFO Institute (Almanya).....	9
B. POLİTİKA	10
1. Xi Jinping'in Moskova Ziyareti, Çin'in Stratejik Kırılganlıklarını Ortaya Koydu / Brookings Institution (ABD).....	10
2. Avrupa Elektrik Şebekeleri Bir Sonraki Elektrik Kesintisine Hazır mı? / Stockholm Environment Institute (İsveç)	11
3. Husi İkilemi / Real Instituto Elcano (İspanya)	13
4. Lojistik Olmadan Kuzey Savunması Çöker / Australian Strategic Policy Institute (Avustralya).....	14
5. Hindistan ve Pakistan'ı Uçurumun Eşiğinden Geri Çekmek / International Crisis Group (Belçika).....	16
6. Kanada Küllerinden Doğdu / Rosa Luxemburg Stiftung (Almanya).....	18
7. Mısır-Çin Hava Tatbikatı / The Jerusalem Institute for Strategy and Security (İsrail)	19
8. Trump, Suriye'ye Uygulanan Yaptırımların Kaldırıldığını Duyurdu / Center for Strategic and International Studies (ABD).....	20

C. ÇEVRE.....	22
1. Ukrayna'nın Tarım Sektörü ve Küresel Gıda Güvenliği Ne Kadar Tehlikede? / Centre for Strategic International Studies (ABD)	22
2. Güneş Enerjisinde Çin-Avrupa İş Birliği Örnek Niteliğinde / Xinhua Silk Road Information Service (Çin)	24
3. Avrupa ve Yakın Doğu'da Şap Salgınına Karşı Farkındalık ve Önlem Çağrısı / Food and Agriculture Organization of the United Nations (İtalya)	25
D. SOSYAL.....	28
1. 2030 Yılında Sıfır Açlık Hedefi Oldukça Uzak / International Food Policy Research Institute (ABD).....	28
2. Avustralyalılar İçin Evde Çalışmak Zaman ve Para Tasarrufu Sağlıyor / CEDA (Avustralya).....	29
3. Doğumla Vatandaşlık Nedir? Yüksek Mahkeme Kaldırabilir mi? / Council on Foreign Relations (ABD)	31
E. TEKNOLOJİ.....	33
1. Dijitalleşme Asya ve Pasifik'te Eşitsizliği Azaltmanın Anahtarı Olabilir / Asian Development Bank Institute (Filipinler).....	33
2. ABD ve Çin'in Yapay Zekâ Rekabeti / RAND (ABD)	34
3. Brezilya: Temiz Enerjiyle Yapay Zekâ Süper Gücü Olabilir mi? / TIME (ABD)	36
F. GERÇEKLEŞTİRİLECEK ETKİNLİKLER	38

A. EKONOMİ

1. Avrupa Birliği'nin Jeopolitik Serbest Ticaret Anlaşmaları: Güneydoğu Asya Örneği / Rosa Luxemburg Stiftung (Almanya)

Avrupa Birliği, Endonezya ve Filipinler ile planladığı Kapsamlı Ekonomik Ortaklık Anlaşmaları (CEPA'lar) aracılığıyla ekonomik çıkarların yanı sıra çeşitli jeopolitik amaçlar da gütmektedir. AB, küresel gerilimler ve krizler bağlamında CEPA ile yeni ittifaklar, ham madde kaynakları ve satış pazarları arayışındadır. Ancak "adil ve sürdürülebilir ortaklık" söylemi, asimetrik güç ilişkileri, ekolojik tahribat ve demokrasi eksiklikleri nedeniyle sorgulanmaktadır.

ABD'nin korumacı politikaları ve Çin ile artan ticaret savaşı, AB'yi ekonomik ittifaklarını çeşitlendirmeye yöneltmiştir. AB'nin hedefi, dış bağımlılıklarını azaltmak, kritik ham maddeler için alternatifler geliştirmek ve yeni pazarlar oluşturmaktır. CEPA girişimleri, AB ticaret politikasındaki stratejik bir değişimi yansıtmaktadır. Trump'ın tarifeleri ve Çin'in Güneydoğu Asya'daki etkisi karşısında AB, jeopolitik sonuçları olan "değer temelli" serbest ticaret anlaşmalarına önem vermektedir.

Endonezya ve Filipinler, ekonomik cazibeleri ve Çin hakimiyetindeki tedarik zincirine karşı alternatif olmaları nedeniyle Brüksel tarafından stratejik ortaklar olarak görülmektedir. Planlanan anlaşmalar, AB'nin ekonomik çıkarlarını koruyacak ve Çin ile ABD rekabetinde jeopolitik bir mesaj teşkil edecektir.

Endonezya ve Filipinler, özellikle pil ve elektrikli araç üretiminde kritik olan nikelin en büyük üreticileri olmaları sebebiyle AB için stratejik öneme sahiptir. AB, bu ülkelerdeki nikel tedarikini güvence altına alarak Çin'e olan bağımlılığını azaltmayı amaçlamaktadır. Ancak, bahsi geçen ülkelerde nikel madenciliği ciddi çevresel ve sosyal sorunlara yol açmaktadır. Çin'in Filipinler ve Endonezya'daki nikel endüstrisine yaptığı yoğun yatırımlar ve elde ettiği hakimiyet dikkat çekicidir. AB, mevcut durumu dengelemek için yerel refahı ve sürdürülebilir kalkınmayı destekleyen bir ortaklık stratejisi izlemeyi değerlendirmektedir.

Sonuç olarak hem Endonezya hem de Filipinler serbest ticaret anlaşmaları aracılığıyla kendi stratejik çıkarlarını ön planda tutmaktadır. AB ise ekonomik çıkarlarını jeopolitik güç dengeleriyle birlikte değerlendirerek anlaşmaları hızla sonuçlandırma arayışındadır. Ancak bu yaklaşım, ortak ülkelerde insan hakları, çevresel standartlar ve sanayi politikaları üzerindeki olumsuz etkileri göz ardı etme riski taşımaktadır. Adil ve sürdürülebilir bir ticaret politikası, bağlayıcı çevresel ve sosyal standartları, yerel refahı desteklemeyi ve eşit ortaklık ilkelerini esas almalıdır.

Kaynak: Rosalux

Erişim: <https://www.rosalux.de/en/news/id/53364/free-trade-with-a-geopolitical-mission>

Anahtar Kelimeler: AB, Endonezya, Filipinler, Nikel, Ticaret.

2. Bangladeş'in Hazır Giyim Sektörü ve Tarifeler / Centre for Policy Dialogue (Bangladeş)

Bangladeş'in ekonomik kaderi, 1970'lerdeki kanlı bağımsızlık savaşının ardından "umutsuz vaka" olarak görülürken, 1980'lerden itibaren hazır giyim sektörünün sırtında yükseldi. Bugün 170 milyon nüfuslu ülke, komşusu Hindistan'ı bile kişi başına gelirden geride bırakmayı başardı. Ancak 2024 yılı yaz döneminde başlayan ekonomik çöküş ve

ardından gelen protestolar, ülkeyi kaosu eşliğine getirdi. Yeni hükümet tam ekonomiyi stabilize etmeye çalışırken, ABD'nin %37'lik tarife haberi bomba gibi gündeme düştü.

Nobel Barış Ödüllü ekonomist Muhammed Yunus'un duruma müdahalesi dikkat çekiciydi. Trump'a yazdığı mektupla 90 günlük bir erteleme sağlayan Yunus, Bangladeş'in Amerikan pamuğu alımını artırarak ticaret fazlasını azaltacağı sözünü verdi. Ancak Dhaka Üniversitesi'nden ekonomist Rashed Al Mahmud Titumir daha sert bir dil kullanarak bu tarife tehdidini "çirkin bir güç gösterisi" olarak nitelendirdi.

Tekstil sektörünün sürdürülebilirlik sorumlusu Mohammad Monower Hossain: "Ülkenin tüm ekonomisi tekstil sektörüne bağlı." dedi. Ancak IMF'nin 4,7 milyar dolarlık kredi karşılığında sübvansiyonları kesme baskısı, ABD tarifeleri ve siyasi istikrarsızlık, tekstil sektörünün mücadelesini zorlaştırıyor.

Rana Plaza faciasından sonra sektörün geçirdiği dönüşüm ve 4A Yarn Dyeing gibi tesislerin uluslararası standartlara uyum sağlaması umut verici. Ancak Muhammed Yunus'un diplomatik çabaları ve fabrika yöneticilerinin direnci, Bangladeş'in hazır giyim sektöründeki varlığını sürdürmesinin ne denli insani ve politik mücadelelere bağlı olduğunu gösteriyor. Ülke, "dünyanın terzisi" olma statüsünü koruyabilmek için hem küresel ekonomik dalgalanmalara hem de iç siyasi gerilimlere karşı direnmek zorunda.

Kaynak: Fabeha Monir

Erişim: <https://cpd.org.bd/the-imf-wants-bangladesh-to-reduce-subsidies-fahmida-khatun/>

Anahtar Kelimeler: Bangladeş, Ekonomi, Tekstil, Tarife.

3. Alman Sanayisi Küresel Rekabette Geri Kalıyor / IFO Institute (Almanya)

Alman sanayisi yapılan değerlendirmelere göre uluslararası rekabette hızla zemin kaybediyor. Ocak ayında şirketlerin %24'ü, AB dışı ülkelere kıyasla rekabet güçlerini düşük olarak değerlendirdi. Şirketlerin %21'i ise AB içindeki rekabetin de giderek sertleştiğini belirtti. Küresel rekabette konumunun iyileştiğini düşünen şirket neredeyse yok. IFO Enstitüsü Anketler Birimi Başkanı Klaus Wohlrabe "Kısa sürede uluslararası rekabette böylesine bir gerileme daha önce hiç yaşanmamıştı. Sanayinin küresel rekabette ayakta kalabilmesi için karşılaştığı zorluklar son derece büyük." dedi.

Uluslararası rekabet gücündeki kayıp, sanayinin tüm alanlarına yayılmış durumda. Yaklaşık iki yıldır güç kaybeden otomotiv sektörü oldukça sert etkileniyor. Metal ve kimya sanayilerindeki durum da gerginliğini koruyor.

Wohlrabe, "Yeni Alman hükümeti, rekabet gücünü yeniden artırmak için acilen bürokrasiyi azaltmalı, onay süreçlerini hızlandırmalı ve şirketlere vergi kolaylıkları sağlamalı. Nitelikli iş gücü eksikliğine yönelik hedef odaklı önlemler alınmalı. Alman sanayisinin küresel rekabette daha da geride kalmaması için kararlı reformlara ihtiyaç var." dedi.

Erişim: <https://www.ifo.de/en/facts/2025-03-03/german-industry-falling-behind-global-competition>

Anahtar Kelimeler: Uluslararası Rekabet, Sanayi, Ekonomi, Otomotiv Sektörü.

4. ABD-Çin Tarife Savaşlarında Mola: AB'ye Yönelik Etkiler Sınırlı / KIEL Institute for The World Economy (Almanya)

ABD ile Çin arasındaki 90 günlük "gümrük tarifesi molası"nın, özellikle ABD ekonomisi için kısa vadede belirgin bir rahatlama sağlaması bekleniyor. KIEL Dünya Ekonomisi Enstitüsü'nün KITE modeli ile yapılan simülasyon, ABD'deki enflasyon baskısının azalabileceğini gösteriyor. Mevcut hesaplamalara göre, fiyatların kısa vadede yaklaşık

%4,3 oranında artması bekleniyor. Önceki dönemde uygulanan %145'e varan ek tarifelerin geçerli olduğu senaryoya kıyasla %1,2 daha düşük.

KIEL Dünya Ekonomisi Enstitüsü Ticaret Politikası Araştırma Grubu'ndan araştırmacı Hendrik Mahlkow, "Daha önce yüksek tarifeler ve belirsizlik nedeniyle bekletilen birçok sevkiyatın şimdi işleme alınmasıyla limanlara ciddi bir yükleme faaliyeti yaşanmasını bekliyoruz. Ayrıca, gümrük tarifesi seviyeleri Trump döneminin öncesine kıyasla oldukça yüksek ve 90 günlük sürenin ardından ne olacağı hala belirsiz" dedi.

ABD ekonomisinin ithal ara mal maliyetlerinin düşmesi ile kısa vadede daha az zarar görmesi beklenmekte. Almanya ve AB açısından, gümrük tarifesi molasının etkisi minimal düzeyde kalırken Hendrik Mahlkow, ABD tarifelerinin küresel ölçekte sürdüğünü ve AB işletmelerinin belirsizliğe karşı hazırlıklı olması gerektiğini vurguladı.

Küresel düzeyde, kısa vadede hafif bir iyileşme öngörülürken, Çin'in ABD'ye ihracatı %19 düşecek, küresel ticaret ise %0,65 azalacak. Julian Hinz ise, AB'nin bu arayı değerlendirmesi gerektiğini belirterek, açık ve güvenilir bir küresel ticaret ortağı olarak konumunu güçlendirmesinin, yeni krizlerin önüne geçmek için şart olduğunu ifade etti.

Kaynak: IFW KIEL

Erişim: <https://www.ifw-kiel.de/publications/news/us-china-tariff-pause-some-relief-for-usa-and-china-minimal-effects-on-eu/>

Anahtar Kelimeler: Gümrük Tarifesi, Ticaret, Avrupa Birliği, Enflasyon.

5. Japonya'dan Gelecek Stratejik Bir Yanıt Küresel Ticareti Kurtarabilir / Research Institute of Economy, Trade and Industry (Japonya)

Japonya, Trump'ın "Kurtuluş Günü" tarifelerinden ağır şekilde etkilenmeye hazırlanıyordu; ancak bu tarifeler 90 günlüğüne askıya alındı. Gümrük vergisi %10'a düşse de Japon otomobilleri ve yedek parçaları %25 vergiye tabi olmaya devam etti. Mevcut vergi oranları Japon ekonomisi için büyük bir darbe niteliğinde. Politik belirsizlik küresel ekonomide çeşitli sorunlara neden olurken, Trump'ın Çin'e yönelik tarifeleri ve küresel ticaret sistemine yönelik tehditleri daha büyük riskler oluşturuyor.

İlk olarak ABD tarifelerine yönelik herhangi bir misillemeden kaçınılmalı. Çin, Kanada ve AB gibi güçler misilleme yapsa da bu yaklaşım oluşabilecek ekonomik zararı artırıyor. Japonya Başbakanı Ishiba, bakanlık düzeyinde müzakere başlattıysa da Japonya'nın geniş çıkarlarının netleşmediği ortamda fayda sağlamayabilir. Ayrıca, ABD'nin son dönemde yaptığı serbest ticaret anlaşmalarını geçersiz sayması, yapılacak olası bir anlaşmanın sadakatle uygulanmayabileceğini gösteriyor.

Japonya için en doğru yol, çok taraflı ticaret sistemini korumaya yönelik küresel çabalara öncülük etmesidir. ABD mevcut sistemden çekiliyor olabilir, fakat bu durumun küresel ekonomik düzensizliğe dönüşmesi engellenmelidir. Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) merkezli sistem zayıflamış olsa da hâlâ ayakta. Kurallara dayalı sistemin çökmesi, Doğu Asya'daki karşılıklı ekonomik bağımlılığı ve istikrarı yok eder. Kurallara tabi olmayan bir Çin daha fazla risk oluşturur ve en çok zarar görecektir Güneydoğu Asya olur. ASEAN'ın güvenliği ise doğrudan tehlikeye girer.

Japonya'nın liderlik etme kapasitesi vardır. Çin'in kurallara bağlı kalacağı bir çerçeve içinde bölgesel iş birliği mümkündür ve Japonya bu çerçevenin oluşmasına katkı sağlayabilir. Asya'da ortak eylem için en uygun zemin Doğu Asya'nın Bölgesel Kapsamlı Ekonomik Ortaklık platformudur (RCEP). Japonya, Çin ve Güney Kore dışişleri bakanları Trump'ın tarifelerinden önce RCEP'i güçlendirme konusunda uzlaşmıştı.

ASEAN öncülüğündeki bu girişim, Avustralya, Yeni Zelanda ve Kuzeydoğu Asya'yı da kapsamaktadır. Küresel ticaretin, GSYH'nin ve nüfusun yaklaşık %30'unu oluşturmaktadır. ABD ise küresel ticaretin yalnızca %11'ini temsil etmektedir.

Avustralya'nın 2017 tarihli modellemesi, tarifelerin %15 artması durumunda küresel GSYH'nin %2,9, Japonya'nın %1,2 ve ASEAN'ın en büyük beş ekonomisinin %8,5 daralacağını öngörüyordu. Modellemeye göre, RCEP üyesi ülkeler misillemeden kaçınırsa ASEAN ekonomileri daralmayacak, Japonya ise %0,5 büyüyecektir.

Erişim: <https://www.rieti.go.jp/en/papers/contribution/shiro-armstrong/20.html>

Anahtar Kelimeler: Gümrük Tarifeleri, Ekonomi, Büyüme, ASEAN, GSYH.

6. Elektrik Şoku: Çin'in Avrupa Sanayisine Yönelik Tehdidi / European Council on Foreign Relations (Almanya)

Alman ekonomisi onlarca yıl Çin'e yapılan mal satışlarıyla desteklenirken, ihracata dayalı model artık sona erdi. Dünya, 2000'li yıllardan günümüze kadar iki kez Çin şoku yaşadı. İlk şok, Çin'in 2001 yılında DTÖ'ye (Dünya Ticaret Örgütü) katılmasıyla başladı. Çin malı ürünler küresel pazarlara yayıldı ve özellikle ABD'de imalata yönelik işler durdu. Aynı dönemde, Orta ve Doğu Avrupa Alman ekonomisiyle entegrasyona açıldı. Almanya, bu dönemde hem Çin'e teknoloji sağlayarak hem de bölgedeki üretim gücünden faydalanarak kazanç sağladı. İkinci şok ise Almanya ve komşuları için daha yıkıcı oldu. Çin, iç tüketimi telafi etmek için sanayi ürünlerinden oluşan fazla kapasiteyi ihraç etmesi başta otomotiv sektörü olmak üzere Alman sanayisini sıkıntıya soktu.

Alman yatırımları yerel tedarikçilerle yoğun bir iş birliği ağı oluşturdu. Ortaya, güçlü ve tutarlı bir bölgesel değer zinciri çıktı. Oluşturulan yapı, Almanya için büyük bir ekonomik önem taşıırken, 2023 yılında Orta ve Doğu Avrupa ile ikili ticaret 522 milyar doları aştı. Yapı sadece Almanya'nın kazandığı bir oluşum olmazken, bölge ülkeler de küresel pazara Alman firmaları aracılığıyla entegre oldu.

Orta Avrupa sanayisinde en önemli endüstri otomotivdir. Çek Cumhuriyeti'nde GSYH'nin %9'unu ve endüstriyel üretimin %26'sını tek başına otomotiv endüstrisi oluşturmaktadır. Ayrıca, ülkedeki ihracatın üçte biri Almanya'ya gitmektedir.

Çin'in büyümesi Almanya'nın yapısal sorunlarını örttü. Çinli ortaklar bilgi birikimini içselleştirdi, yerleştirme arttı. 2000 yılına gelindiğinde üretim kapasitesi 2 milyon adede

ulaştı. Çin'in DTÖ'ye girişi piyasayı daha da açtı. Çin'in orta sınır araç talebi artınca Alman firmalar Çin'de üretim yapmaya yöneldi. 2009 yılında Çin, dünyanın en büyük otomotiv pazarı oldu. Aynı yıl "yeni enerji araçları" (NEV) sübvansede edilmeye başlandı. Çin, "Çin Malı 2025" gibi stratejilerle NEV'lere odaklandı.

Alman şirketleri zamanla Çin ekosistemine daha da entegre olurken, Çinli firmalara yatırım yaptılar ve Ar-Ge merkezleri kurdular. Alman otomobil üreticileri 2019 yılından bu yana Çin'de Almanya'dan daha fazla araç ürettirler.

2025 yılında Çin NEV satışlarının 16,5 milyona, üretim kapasitesinin ise 25 milyona ulaşması bekleniyor. Bu miktarlar, Almanya, Japonya ve ABD'nin toplam otomobil üretimini aşmaktadır. Fazla üretim, Çinli firmaları dış pazarlara, özellikle Avrupa'ya yöneltiliyor.

Avrupa, Çin menşeli elektrikli araçlara uygulanan tarifeleri sürdürmeli veya artırmalıdır. Üye ülkeler, batarya tüketimi ve Ar-Ge'ye ortak yatırım yapmalı; Çin'e bağımlılığı azaltmak için hammaddelerde uzun vadeli anlaşmalar kurmalıdır. Orta Avrupa gibi mevcut sanayi kümeleri güçlendirilmeli, sınır ötesi entegre tedarik ağları kurulmalıdır.

Kaynak: Fang Dongxu

Erişim: <https://ecfr.eu/publication/electric-shock-the-chinese-threat-to-europes-industrial-heartland/>

Anahtar Kelimeler: Avrupa, Otomotiv, Küresel Pazar, Yerelleşme, Yatırım.

7. Toptan Satışta İş Ortamı Kısmen Düştü / IFO Institute (Almanya)

Hammadde, ara ürün, makine ve ekipmanın toptan satışına yönelik iş ortamı geriledi. Mart ayında -22 puan olan iş ortamı Nisan ayında -33 puana kadar azaldı. IFO endüstri uzmanı Ulrike Mandalka, "İmalat veya üretim, kalifiye meslek ve inşaat sektörü ile bağlantılı. Sektörlerdeki kötü gidişat ekonominin ivme kaybetmesine neden olabilir. Özellikle toptancıların en az üçte ikisi mevcut ticari koşullarda yetersiz talepten yakınıyor." dedi.

Düşüşün başlıca nedeni, önümüzdeki altı ay için üretimle ilgili iş beklentilerinin önemli ölçüde zayıflamasıdır. Mevcut iş durumu değerlendirmesi ise -23 puandan hafif bir düşüşle -25 puana geriledi.

Tüketim mallarının toptan satışına ilişkin iş ortamı mart ayındaki -18 puana kıyasla -24 puana geriledi. Her şeyden önce toptancılar geleceğe daha olumsuz bakmakta. İş beklentileri -17 puandan -27 puana kadar düştü.

Erişim: <https://www.ifo.de/en/facts/2025-05-13/business-climate-wholesale-slumps-partially>

Anahtar Kelimeler: Ekonomi, Üretim, Toptancı, İş.

B. POLİTİKA

1. Xi Jinping'in Moskova Ziyareti, Çin'in Stratejik Kırılganlıklarını Ortaya Koydu / Brookings Institution (ABD)

Çin-Rusya ilişkileri güçlü görünse de Moskova'nın Washington ve Pyongyang ile attığı yeni diplomatik adımlar, Xi Jinping'i zorluyor. Xi'nin 9 Mayıs Zafer Günü kutlamaları için Moskova'ya gitmesi, ülkesinin Rusya ile olan ortaklığını yeniden vurgulama çabası olarak öne çıkıyor.

Bazı gözlemciler, Çin'in ikinci Trump yönetimi döneminde yaşanan karışıklıkları stratejik bir avantaja çevirebileceğini savunuyor. Pekin uzun süredir, ABD odağının dağınık veya istikrarsız olduğu dönemleri nüfuzunu genişletmek için bir fırsat olarak görüyor. Çinli liderler Avrupa, Asya ve Küresel Güney'i etkilemek için aktif çaba göstererek, Pekin'i daha güvenilir bir ekonomik ve diplomatik ortak olarak konumlandırmaya çalışıyor.

ABD-Çin ticaret savaşının kızıştığı dönemde Xi Jinping, Vietnam, Malezya ve Kamboçya'yı kapsayan bir tura çıktı ve tedarik zinciri iş birliği, yapay zekâ, sağlık ve yeşil enerji konularında 100'den fazla anlaşmaya imza attı. Çin aynı zamanda Avrupa ve Asya'yla ilişkilerini yoğunlaştırdı; vize muafiyetleri sundu ve ekonomik iş birliğine yönelik teknik düzeyde görüşmeleri hızlandırdı.

Xi'nin Moskova ile yaklaşmasının ardında stratejik bir zorunluluk yatıyor; Pekin, ABD ile artan rekabet ortamında Rusya'yı riskli ama vazgeçilmez bir ortak olarak görüyor. Çinli yetkililer, Washington ile Moskova'nın Çin'i izole edecek şekilde yaklaşmasını olası görmüyor, zira aralarındaki güvensizliğin çok derin olduğunu düşünüyorlar. Asıl endişe ise Putin ile Kim Jong-Un arasındaki yaklaşma; yeni imzalanan Rusya-Kuzey Kore savunma paktı, Çin'i sınırındaki olası istikrarsızlık konusunda daha da tedirgin ediyor.

Pekin, Putin'in Trump ile Kim arasındaki ilişkilerde arabulucu rolü üstlenerek Çin'i devre dışı bırakmasından ve ABD'nin Ukrayna odaklı diplomatik ilgisini dağıtmasından endişe duyuyor; Kore diplomasisinde liderliği Moskova'ya kaptırmak Çin için ciddi bir kayıp

olarak görülüyor. Ancak Xi, zayıf ekonomik ve diplomatik konumda olan Putin'e yeni tavizler vermek istemiyor.

Çin için Rusya hem değerli bir stratejik ortak hem de potansiyel bir tehdittir. Zayıf bir Rusya Pekin'in çıkarlarına hizmet edemezken, güçlü ve bağımsız bir Rusya ise gelecekte rakip olabilir. Pekin, Batı'ya karşı durabilecek ama kendi yörüngesinden çıkmayacak bir Rusya'yı tercih ediyor. Fakat bu dengeyi korumak giderek zorlaşıyor. Xi'nin otokratlarla kurduğu ilişkiler, Çin'in küresel alanını genişletmek yerine daraltıyor.

Kaynak: Tian Bing

Erişim: <https://www.brookings.edu/articles/xi-jinpings-moscow-visit-highlights-chinas-strategic-vulnerabilities/>

Anahtar Kelimeler: Çin, ABD, Rusya, Diplomasi.

2. Avrupa Elektrik Şebekeleri Bir Sonraki Elektrik Kesintisine Hazır mı? / Stockholm Environment Institute (İsveç)

28 Nisan 2025 tarihinde İspanya ve Portekiz'in büyük bir kısmı ani ve yaygın bir elektrik kesintisi yaşadı. Yaşanan elektrik kesintisi sonrasında bazı sorular gündeme geldi: Ülkeler yenilenebilir enerjide "fazla mı ileri" gitmişti? Fosil yakıtların aşamalı olarak terk edilmesinin bedeli bu muydu?

Kesinti, yalnızca beş saniye içinde gerçekleşen bir dizi şebeke dengesizliğinin ardından yaşandı; bu da şebeke frekansında düşüşe ve Fransa sınırı yakınlarındaki kilit bir enterkonnektenin devreden çıkmasına neden oldu. Sonrasında zincirleme etkiler oluştu: keskin frekans dengesizlikleri, gerilim salınımları ve sistemi korumak için neredeyse tüm enerji kaynaklarının otomatik olarak devre dışı bırakılması.

Uluslararası Enerji Ajansı'na (IEA) göre, ülkeler tarafından belirlenen iklim hedeflerine ulaşılabilmesi için küresel şebeke yatırımlarının 2030 yılına kadar yılda yaklaşık 300 milyar dolardan 600 milyar doların üzerine çıkarılması gerekiyor.

İspanya'daki elektrik kesintisi, elektrik arzında esnekliğin olmadığı durumda neler yaşanabileceğini gösterdi. Frekans dengesizliklerini dengelemek için yeterli ve hızlı bir şekilde yanıt verebilecek kapasitesi yoktu. Güç sistemleri uzun süredir büyük jeneratörlere güvenerek frekansı sabit tutuyordu. Ancak rüzgâr, güneş ve batarya gibi kaynaklar şebekeye entegre oldukça kesinti durumunda yaşanan sorunlar artıyor.

Bu noktada büyük ölçüde kullanılmayan bir kaynak ise büyüyen elektrikli araç (EV) filosu. Elektrikli araçtan şebekeye enerji geri aktarımı sağlayan V2G (vehicle-to-grid) sistemleri, istikrarsızlık anlarında EV'lerin şebekeye elektrik sağlamasını mümkün kılıyor. Uygulamada ise V2G kullanımı hâlâ çok sınırlı. Daha net standartlar ve teşvikler olmadan bu potansiyel büyük ölçüde atıl kalıyor.

Kaynak: SEI

İspanya ve Portekiz, geri kalan Avrupa'ya yalnızca tek bir büyük enterkonnekte hattı ile bağlıdır. 2,8 GW kapasiteli bu hat, kesinti sırasında devre dışı kaldı. Bu durum sistemi daha kırılgan hâle getirdi ve genellikle uzun vadeli altyapı yatırımları olarak görülen enterkonneksiyonların, aslında kısa vadeli istikrar için ne kadar kritik olduğunu gösterdi.

Kesintinin ardından yapılan toparlanma aşamasında da güçlü enterkonneksiyonların önemi net biçimde görüldü. Fransa ve Fas, sistemi istikrara kavuşturmak için acil elektrik tedarik etti ve bu elektrik İspanya'ya gelen hatlar aracılığıyla ulaştırıldı. Avrupa'da yaşanan elektrik kesintileri yeni bir olgu değil. Örneğin 2003 yılında İtalya ve İsviçre'de bir ağacın düşerek elektrik arkına yol açması, aynı yıl İsveç'te jeomanyetik fırtına buna örnek gösterilebilir.

Erişim: <https://www.sei.org/perspectives/blackouts-arent-new-but-is-europes-grid-ready-for-the-next-one/>

Anahtar Kelimeler: Avrupa, Altyapı, Elektrik, Enerji.

3. Husi İikilemi / Real Instituto Elcano (İspanya)

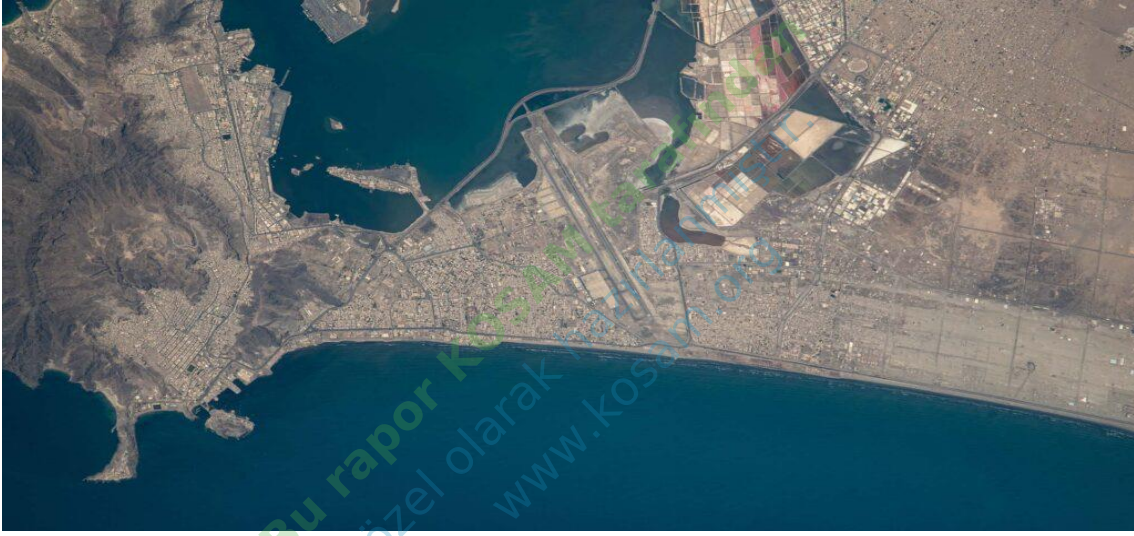
Trump Yönetimi Yemen'deki bombardıman faaliyetlerini 15 Mart tarihinden bu yana sürürken, gerçekleştirdiği saldırıların verimsizliği ortaya çıkmıştır. ABD Başkanı Donald Trump, İsrail-Filistin savaşı sonrası Husilerin Kızıldeniz'den geçen yük gemilerine yönelik gerçekleştirdiği saldırıları durdurmak istiyor. Husiler ise bu saldırıları, Filistinlileri soykırıma karşı korumak amacıyla yaptıklarını söylüyor; ancak İsrail'in arkasındaki Batılı ülkeler bu açıklamayı kabul etmiyor.

İsrail, mart ayı başında ateşkesi ihlal ederek Gazze'ye tam bir abluka uygulamaya karar verdiğinde Husiler Kızıldeniz'deki operasyonlarının yeniden başlayacağını duyurdu. Gerçekleşen saldırıların yıkımı, ABD'nin Husi askeri kapasitesini yok etmeye çalıştığını gösteriyor.

Kongre'nin onayı olmadan yürütülen ABD savaşı şimdiden bir fiyasko görüntüsü veriyor. Husi hareketini çökertmeye yönelik planlar başarısız olurken, bunun nedenleri arasında Kuzey Yemen'in zor coğrafyası ve Husilerin yıllardır inşa ettiği ideolojik toplum yapısı yer alıyor.

Suudi Arabistan'ın Husilere yaklaşımı tamamen değişti; artık savaşla değil, yakın ilişki kurarak onları etkisizleştirmeyi hedefliyor. Vizyon 2030 kapsamındaki büyük etkinlikler öncesi Riyad, Husiler dahil tüm komşularıyla ilişkileri düzeltmeye çalışıyor. Ancak Filistin savaşı ve Kızıldeniz saldırıları, normalleşme ve barış süreci planlarını bozdu.

Suudi Arabistan'ın Sana'daki Husi yönetimini koruması, Aden hükümetinin ekonomik çöküşünü de ekledi. Al-Alimi liderliğindeki hükümet, Husilerin liman ablukası nedeniyle petrol gelirinden mahrum kaldı. Husilerin lideri Abdülmelik el-Husi Suudi Arabistan'ı eleştirirse de ilişkiyi koparmaya istekli görünmüyor.

Kaynak: NASA Johnson

Erişim: <https://www.realinstitutoelcano.org/en/commentaries/the-houthi-conundrum/>

Anahtar Kelimeler: ABD, Trump, Husiler, Yemen, Filistin.

4. Lojistik Olmadan Kuzey Savunması Çöker / Australian Strategic Policy Institute (Avustralya)

Avustralya, birincil harekât alanında yürütülecek muharip operasyonlar için kapsamlı bir ulusal lojistik planı geliştirmelidir. Ulusal Savunma Stratejisi, insan kaynağı ve inovasyon gibi alanlara odaklansa da lojistiği göz ardı etmektedir. Uzun yıllardır lojistik altyapıya yatırım yapılmaması, Avustralya'nın olası bir çatışma durumunda hem kendi kuvvetlerini hem de müttefiklerini destekleme hususunda zorlanmasına neden olabilir.

Mevcut ulaşım altyapısı halihazırda gecikmelere ve ekonomik kayıplara yol açarken, kriz anında birliklerin ikmal tehlikeye girebilir. Bu eksikliğin en belirgin örneği Townsville’de görülmektedir. 3. Tugay’ın zırhlı ve amfibi yapısı yüksek lojistik kapasite gerektirirken, Savunma Bakanlığı bu yeteneğin oluşturulmasını emretmiş ancak onu destekleyecek hiçbir lojistik plan geliştirmemiştir. Lojistiğin kendiliğinden gerçekleşeceği varsayımı hâlâ devam etmektedir.

Kaynak: ASPI

Avustralya Savunma Kuvvetleri, lojistik ihtiyaçlarında hem ikmal sürekliliğini hem de kuvvet intikalini dikkate almalıdır. 3. Tugay’ın zırhlı birlikleri için yerel bir ikmal merkezi şarttır; bu merkez, görevdeki araçların verimli kullanılabilmesi için gereklidir. Zırhlı araçlara yönelik destek sözleşmeleri, bakım ve onarımların birliklere yakın yapılmasını sağlayacak yerel planları içermelidir. Kısa vadede maliyetli olsa da uzun vadede daha büyük kayıpları önleyecektir.

Townsville’in konumu avantajlı; ancak ulusal strateji eksikliği bu avantajı riske atmakta. Tugayın kara ve demiryoluna bağımlılığı ve yağışlı mevsimlerde görülen seller, ikmal aksatmakta ve izolasyona yol açmakta. Bruce Otoyolu’nun iyileştirilmesi veya alternatif bir yol yapılması, yalnızca askeri değil, sivil güvenlik ve verimlilik açısından kritik.

Mount Isa’yı Townsville’e bağlayan Flinders Otoyolu, sel riski ve köprü kısıtlamaları nedeniyle zırhlı araç taşımak için güvenilir değil. 3. Tugay’ın sevki için en yakın liman olan Townsville Limanı’nda, zırhlı araçların iniş-binişi için özel tesisler yoktur. Bu koşullarda

araçlar başka limanlara karayoluyla taşınmak zorunda kalabilir, bu da büyük maliyet doğurur. Ulaşım altyapısının savunma stratejisine entegre edilmemesi oldukça ciddi sorunlara neden olabilir.

Erişim: <https://www.aspistrategist.org.au/without-logistics-northern-defence-is-going-nowhere/>

Anahtar Kelimeler: Lojistik, Ulaşım, Ulusal Savunma Stratejisi.

5. Hindistan ve Pakistan'ı Uçurumun Eşiğinden Geri Çekmek / International Crisis Group (Belçika)

Hindistan, Keşmir'de 26 turistin öldürülmesinden iki hafta sonra 7 Mayıs tarihinde Pakistan'daki dokuz hedefe "terörist altyapı" diyerek füze saldırısı düzenledi. Pakistan saldırıyı "savaş eylemi" olarak nitelendirirken, 31 sivilin hayatını kaybettiğini açıkladı ve misilleme yapılacağını söyledi. Pakistan ordusu beş Hint savaş uçağını düşürdüğünü iddia ederken, Hindistan ise en az iki uçağını kaybettiğini doğruladı.

8 Mayıs gecesi Pakistan'ın Hindistan şehirlerine İHA saldırıları düzenlediğine dair haberler ortaya çıktı. Tırmanan gerilim karşısında her iki tarafın da itidale yönelmesi ve uluslararası destekle çözüm yolları araması hayati önem taşıyor.

Yeni Delhi, BM Güvenlik Konseyi'nin Pahalgam saldırısına ilişkin açıklamasına atıfta bulunarak Pakistan'a yönelik saldırılarda haklı olduğunu savunuyor. Pakistan'ı uzun süredir militan grupları desteklemekle suçlayan Hindistan, saldırıların sadece Pahalgam değil, 2001'den beri süregelen terör eylemlerine karşılık olarak yapıldığı vurguladı.

Pahalgam'daki katliamın ardından Hindistan ordusunun Pakistan'a saldırması bekleniyordu. Saldırının halkta büyük öfke oluşturması üzerine Modi hükümeti Pakistan destekli grupları suçladı. İki ülke diplomatik ilişkileri kesti, ticareti durdurdu ve sınırları kapattı; Hindistan ayrıca İndus Suları Antlaşması'nı askıya aldı.

İslamabad, Pahalgam saldırısıyla ilgisi olduğunu reddetti ve saldırıları yerel militanlara bağladı. Hindistan'ın operasyonu, ikili gerilimi askeri düzeye taşıdı. Saldırılarda cami ve sivillerin hedef alındığı haberleri kamuoyunu öfkeliendirdi. İslamabad, 8 Mayıs'ta 12 Hint

İHA'sını düşürdüğünü ve aynı gün Pakistan İHA'larının Hindistan'ı vurduğunu iddia etti. Mevcut çatışma seviyesi, 2019'da yaşanan gerginliği aşmış durumdadır.

O dönem hava çatışmaları sınırlıydı ve sivil kayıplar yaşanmamıştı. Şu an, çatışma çok daha tehlikeli bir boyuta taşındı. İslamabad, saldırılardan önce diplomatik uyarılarda bulundu ve Hindistan'ı durdurmak için çağrılar yaptı. Ancak küresel güçler, diğer krizlerle meşgul olmaları ve Hindistan'a verdikleri destek nedeniyle çatışma karşısında kayıtsız kaldı.

Kaynak: Crisis Group

Hindistan ve Pakistan, gerilimin daha fazla tırmanması ile oluşabilecek tehlikelerin farkına varmalıdır. 7 Mayıs'ta ulusal güvenlik danışmanlarının yeniden temas kurması, arka kapı diplomasisi için önemli bir adım oldu. Pakistan misilleme risklerini gözden geçirmeli, Hindistan ise itidale karşılık İndus Suları Antlaşması'nı yeniden yürürlüğe koymalı. ABD, Suudi Arabistan, Katar ve Birleşik Arap Emirlikleri gibi aktörler, iki taraf üzerinde baskı kurarak gerilimi azaltabilir. ABD Dışişleri Bakanı Rubio, güvenlik danışmanlarını temasa geçmeye teşvik etti; Trump ise krizin "hızla sona ermesini" umduğunu belirtti.

Erişim: <https://www.crisisgroup.org/asia/south-asia/india-pakistan-india-pakistan-kashmir/pulling-india-and-pakistan-back-brink>

Anahtar Kelimeler: Hindistan, Pakistan, Çatışma, Diplomasi.

6. Kanada Küllerinden Doğdu / Rosa Luxemburg Stiftung (Almanya)

Uzmanlar, Kanada’da Liberal Parti’nin yeniden yükselişini iki temel nedene bağlıyor: Trudeau’nun yerini Mark Carney’nin alması ve Trump’ın göreve başlaması. Liberal Parti, oyların %43,7’sini alarak dört yıl öncesine kıyasla 11 puanlık artış sağladı ve 343 sandalyeden 169’unu kazandı.

Muhafazakâr Parti de %7,6’lık artışla %41,3 oy aldı ve 144 sandalye kazandı. En büyük kaybı yaşayan sol görüşlü NDP, oylarının üçte ikisini kaybederek %6,3’e geriledi ve yalnızca yedi sandalye elde etti. NDP lideri Jagmeet Singh seçim gecesi istifa etti. Sağ popülist Halk Partisi %4,9’dan %0,7’ye düşerken, Bloc Québécois %6,3’le 22 sandalye, Yeşiller ise %1,3 oyla 1 sandalye kazanarak meclisteki varlıklarını sürdürdü.

Seçim öncesinde, Trudeau’nun yerine getirmedığı vaatler, artan eşitsizlik ve çevre sorunları halkta büyük hayal kırıklıklarına neden oldu. Eski Kanada ve İngiltere Merkez Bankası Başkanı olan Carney, mart ayında başbakan oldu ve erken seçim çağrısı yaptı. Seçim, Kral Charles III adına Genel Vali tarafından onaylandı.

Kaynak: /MAGO

Liberal Parti’nin yeniden yükselişi için liderlik değişimi şarttı; ancak asıl kırılma, Trump’ın 20 Ocak’ta Beyaz Saray’a dönüşüyle yaşandı. Trump’ın Kanada’yı 51.eyalet yapma hedefi ve ekonomik saldırıları, ülkede güçlü bir tepkiye ve siyasi değişime sebep oldu. Kanada ile ABD arasındaki derin ekonomik, siyasi ve askeri bağlar göz önüne alındığında, Trump’ın %25’lik geniş kapsamlı gümrük tarifeleri ciddi bir tehdit oluşturdu. Gerekçeleri

uyuşturucu kaçakçılığı, yasa dışı göç ve sözde 200 milyar dolarlık sübvansiyon olsa da bu iddiaların tamamı gerçek dışıydı.

Trump'ın tarife politikaları ve Kanada'yı ilhak etme tehditleri, halkta büyük bir tepkiye neden oldu. Ülkede eşi görülmemiş bir vatanseverlik dalgası oluştu ve Amerikan mallarına yönelik boykot başladı. Bu gerginlik Kanada'nın siyasi dengelerini sarstı.

Ocak anketleriyle Nisan seçim sonuçları karşılaştırıldığında hem Liberallerin hem de Muhafazakarların oy oranlarını ciddi şekilde artırdığı görülüyor. Bu artışın başlıca nedeni, Trump'ın etkisiyle Kanada'daki siyasi kutuplaşmanın derinleşmesidir. Krizi kimin daha iyi yöneteceği sorusu öne çıkınca küçük partiler geride kaldı. Muhafazakârlar, Halk Partisi seçmenlerini kendilerine çekerken, Liberallerin %11,1'lik oy artışı NDP'nin %11,6'lık kaybıyla neredeyse örtüşüyor.

Erişim: <https://www.rosalux.de/en/news/id/53383/canada-risen-from-the-ashes>

Anahtar Kelimeler: Kanada, Seçim, Siyaset, Liberal Parti.

7. Mısır-Çin Hava Tatbikatı / The Jerusalem Institute for Strategy and Security (İsrail)

Mısır ve Çin'in ortak "Medeniyet Kartalları 2025" tatbikatı, Kahire'nin çok kutuplu stratejiye yönelişini gösteriyor. Bu durum, Mısır'ın Washington'la yaşadığı hayal kırıklığı ve Pekin'in Ortadoğu'daki artan etkisinin bir yansıması olarak görülüyor.

Mısır, 19 Nisan'da Mısır ve Çin savaş uçaklarının katıldığı "Medeniyet Kartalları – 2025" tatbikatını duyurdu. Bu, iki ülke arasındaki stratejik ilişkinin derinleştiğinin ve Ortadoğu'daki jeopolitik değişimlerin bir göstergesidir. Çin, tatbikatın teknik ve taktik yetenekleri geliştirmeyi ve karşılıklı güveni artırmayı amaçladığını belirtti. Mısır da tatbikatın muharebe stratejilerini uyumlaştırmayı ve tecrübe alışverişi hedeflediğini açıkladı. Tatbikatta Mısır'dan MiG-29 ve Çin'den J-10C uçakları görüntülendi.

Tatbikat, askeri iş birliğinin yanı sıra Mısır'ın ABD dışındaki ortaklıklarını çeşitlendirme niyetinin bir işaretidir. Aynı zamanda Çin'in artan etkisini de göstermektedir. Bu etki, askeri güçten ziyade ekonomik yatırımlara dayanmaktadır. Ayrıca tatbikat, gelecekte

savunma ticareti için de fırsatlar sunabilir. Mısır, hava kuvvetleri Amerikan F-16'larına bağımlı olsa da Çin uçaklarına da ilgi duyuyor. Ortak tatbikatlar, Mısırlı pilotlara yabancı platformları değerlendirme imkânı sunuyor.

Çin için bu tatbikat, Ortadoğu'daki etkisini ekonomik ve diplomatik yollarla artırma stratejisine uygundur. Pekin, Mısır'ın stratejik konumu ve Süveyş Kanalı üzerindeki kontrolü nedeniyle önemli bir ortak olarak görüyor.

Mısır-Çin eksen ve tatbikat, Ortadoğu ülkelerinin çok kutuplu dünyada geleneksel ittifaklarını yeniden değerlendirdiğini gösteriyor. ABD, Mısır için önemli bir güvenlik ortağı olmaya devam etse de değişen ABD öncelikleri ve stratejik bağımsızlık isteği Mısır'ı Çin ile yakınlaşmaya itiyor. Çin, ekonomik ortaklık ve siyasi bağımsızlık sunarak bu durumu ustaca kullanıyor.

Erişim: <https://jiss.org.il/en/lappin-egypt-china-air-drill/>

Anahtar Kelimeler: Çin, Mısır, Ortadoğu, Strateji.

8. Trump, Suriye'ye Uygulanan Yaptırımların Kaldırıldığını Duyurdu / Center for Strategic and International Studies (ABD)

Başkan Trump, dört günlük Körfez turunun ilk durağı olan Riyad'daki konuşmasında, ABD'nin Suriye hükümetine uyguladığı yaptırımları kaldırma niyetini açıkladı. Suriye, dünyanın en ağır yaptırımlara maruz kalan ülkeleri arasında yer alırken hem doğrudan ABD yaptırımlarına hem de Suriye'ye yatırım yapabilecek üçüncü ülkeleri hedef alan ikincil yaptırımlara tabi durumdadır.

Suriye ekonomisi, son yıllarda neredeyse tamamen çökmüş haldedir. Bu durumun en önemli sebeplerinden biri ise ülkeyi küresel finans sisteminden dışlayan katı yaptırımlardır.

ABD Başkanı, yürütme emriyle yaptırımları geçici olarak askıya alabilir ya da muafiyet tanıyabilir ancak Kongre tarafından getirilen yaptırımlar yalnızca Kongre tarafından kaldırılabilir.

Suriye'ye yönelik uygulanan yaptırımlar, yatırımları durma noktasına getirmiş ve yeniden inşayı sekteye uğratmıştır. Aralık ayında Beşar Esad'ın devrilmesinden bu yana, Suriyeli ve uluslararası aktörler, yaptırımların geçerliliğini yitirdiğini dile getirdiler.

Suriye geçici Devlet Başkanı Ahmed el-Şaraa açık bir kazanan olarak öne çıkıyor. Şaraa, yaptırımların kaldırılmasını öncelikli bir mesele haline getirmiştir. Şaraa'nın, Trump ile bir görüşme yapması söz konusu olabilir. Suudi Arabistan, diğer Körfez ülkeleri ve Türkiye de açıklamadan kazançlı çıkanlar arasında. Trump, Muhammed bin Selman ve Recep Tayyip Erdoğan'ın yaptırımların hafifletilmesi yönündeki taleplerine atıfta bulundu.

Bölgedeki en büyük endişe muhtemelen İsrail hükümetine ait. Netanyahu ve kabilesindeki isimler, mevcut Şam yönetiminin oluşturabileceği tehlikeler konusunda kaygılarını dile getirdiler. ABD'de, Kongre'deki bazı aktörler ve Trump yönetiminin bazı unsurları da bu karardan rahatsız olabilir. Pek çok kişi, yaptırım hafifletmesini Şaraa'nın yönetim tarzına göre ayarlanması gereken bir baskı aracı olarak görüyor.

Kaynak: Win McNamee

Erişim: <https://www.csis.org/analysis/trump-announces-lifting-sanctions-syria>

Anahtar Kelimeler: Körfez Ülkeleri, Diplomasi, Suriye, Yaptırım.

C. ÇEVRE

1. Ukrayna'nın Tarım Sektörü ve Küresel Gıda Güvenliği Ne Kadar Tehlikede? / Centre for Strategic International Studies (ABD)

Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik topyekûn işgalinin üzerinden üç yılı aşkın bir süre geçmesine rağmen, Ukrayna'nın tarım sektörü hala Rus saldırılarının başlıca hedeflerinden biri olmayı sürdürüyor. Rusya, Ukrayna'nın tarım sektörünü hedef alarak ülkenin en önemli gelir kaynaklarından birini zayıflatmayı, Avrupa'nın Ukrayna'ya verdiği desteği baltalamayı ve Ukrayna'nın küresel gıda ihracatçısı olarak konumunu sarsmayı amaçlıyor. Aynı zamanda Rusya, Ukrayna'nın tarımsal kayıplarını ve buna bağlı olarak artan küresel gıda güvensizliğini fırsata çevirerek gıda güvencesizliği yaşayan ülkelere tahıl ihracatını artırıyor.

Rusya'nın 2024 yılı aralık ayı itibarıyla Ukrayna tarım sektörüne verdiği doğrudan fiziksel hasar 11,2 milyar dolar, toplam ekonomik kayıp ise 72,7 milyar dolar olarak hesaplandı. Deniz yoluyla yapılan ihracat savaşın başladığı dönemde durmuş, ancak Karadeniz Tahıl Girişimi (BSGI) ile geçici olarak yeniden başlamıştı. Bu girişimin 2023 yılında sona ermesiyle Ukrayna, "Ukrayna Koridoru" aracılığıyla ihracatı sürdürdü; ancak ihracat seviyeleri zamanla yeniden düşüşe geçti. ABD Tarım Bakanlığı (USDA), 2024-2025 sezonunda Ukrayna ihracatının son on yılın en düşük düzeyinde olacağını ve tahıl ihracatında ciddi düşüşler yaşandığını öngördü.

Elverişli koşullar sayesinde 2023-2024 döneminde buğday ihracatında rekor kıran Rusya'nın 2024-2025'te ihracatının bir miktar azalacağı ancak savaş öncesine kıyasla hala %12,5 yüksek olacağı öngörülüyor.

FAO'ya (Gıda ve Tarım Örgütü) göre, Rusya'nın Ukrayna'yı işgali küresel gıda fiyatlarını tarihin en yüksek seviyelerine taşıdı. Fiyat artışlarıyla birlikte yakıt ve gübre maliyetlerinin de yükselmesi, dünya genelinde gıda güvencesizliği yaşayan insan sayısında büyük artışa neden oldu. 2022 yılında 763 milyon kişi yetersiz beslenirken, bu sayı sonrasında biraz düşse de hâlâ 2007 seviyesinin üzerinde kalmaya devam ediyor.

Rusya ve Ukrayna'nın tarım ihracatı, küresel gıda fiyatları ve güvenliği açısından kritik öneme sahip; bu da her iki ülkeye siyasi etki alanı kazandırıyor. Rusya, 2023–2024 döneminde küresel buğday pazarının %26'sını kontrol ederek tarihî bir paya ulaşırken, ihracatını özellikle Afrika bölgesine genişletti ve gıda yardımlarıyla nüfuzunu artırdı. Putin, tarımı enerji ürünlerinin yerine dış ticaretin ana gücü olarak konumlandırırken, Medvedev gıdayı “sessiz silah” olarak nitelendirdi.

Kaynak: Oleksii Filippov

Rusya 2030 yılına kadar tarım ve gübre ihracatını önemli ölçüde artırmayı hedefliyor. Ukrayna'daki tarım alanlarının Rusya'ya devri, Moskova'nın bu stratejik hedeflerine doğrudan katkı sağlayacak. Ayrıca Rusya, BRICS ülkeleriyle yeni bir tarım borsası kurarak dünya tahıl piyasasında fiyat belirleyici rol oynamayı amaçlıyor.

Ukrayna için en az zararlı sonuçlanacak bir barış anlaşması, toprak kaybını sınırlı tutmalı, kara, deniz ile hava sahasında tam bir ateşkesi kapsayarak liman altyapısı ve tahıl taşıyan gemilere yönelik saldırıları engellemelidir. 2023 yılı sonbaharında deniz saldırılarına karşı üstünlük kuran Ukrayna, 2024 yılı Eylül ayında Rusya'nın tahıl altyapısına yönelik yeni saldırı dalgasıyla tekrar hedef haline geldi. Bu saldırılar altyapıya ve ürünlere zarar verirken ihracat maliyetlerini de artırdı.

Tüm bu zorluklara rağmen Ukrayna hâlâ küresel tarım ihracatında önemli bir aktördür. Ukrayna'nın 2024-2025 döneminde mısırdaki 3., buğday ve arpa ihracatında 5., ayçiçek

yağı ve küspesinde 1. sırada yer alması bekleniyor. Tarımın hem ülke ekonomisi hem de küresel gıda güvenliği açısından taşıdığı önem nedeniyle, barış anlaşmasının sektöre etkisi dikkatle değerlendirilmelidir.

Barış sonrası dönemde de Ukrayna tarımı için büyük yatırımlar gerekecek. Hızlı Hasar ve İhtiyaç Değerlendirmesi'ne (RDNA) göre, tarım sektörünün 2035 yılına kadar toparlanması için 55,5 milyar dolar gerekiyor, ancak bugüne kadar bunun yalnızca %2'si karşılanabilmiştir.

Erişim: <https://www.csis.org/analysis/ceasefire-talks-whats-stake-ukraines-agriculture-sector-and-global-food-security>

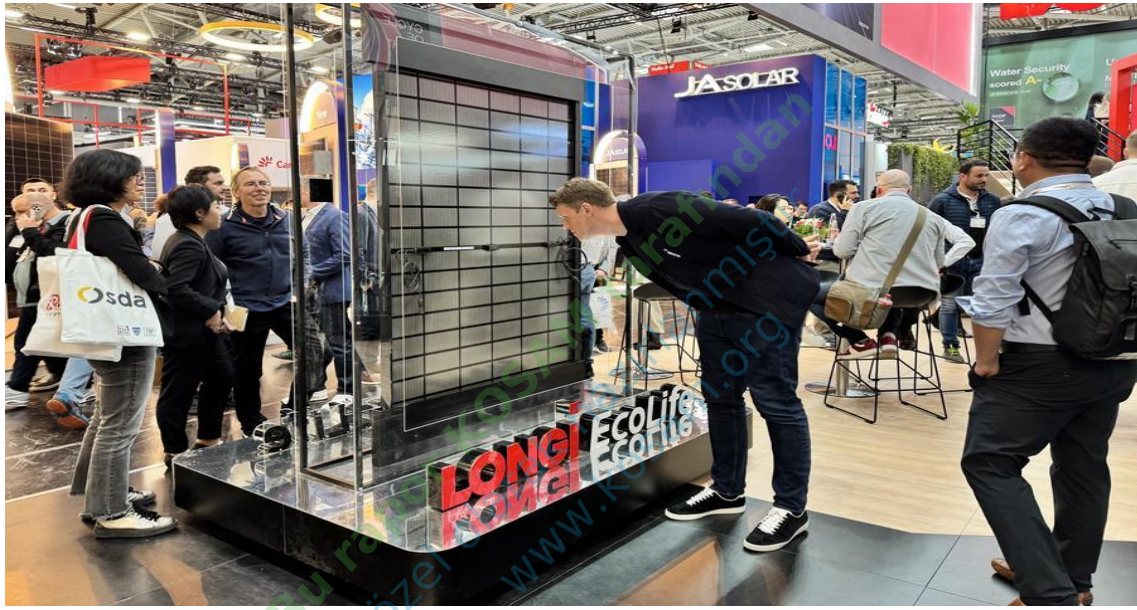
Anahtar Kelimeler: Tarım, Rusya, Ukrayna, ihracat.

2. Güneş Enerjisinde Çin-Avrupa İş Birliği Örnek Niteliğinde / Xinhua Silk Road Information Service (Çin)

2024 yılında Çin'in, dünya genelinde yeni güneş enerjisi kapasite artışlarının yaklaşık yarısını oluşturduğu belirtildi. Almanya merkezli Solar Promotion GmbH'nin kurucusu Markus Elsaesser "Çin yalnızca dünyanın en büyük güneş enerjisi pazarı değil, aynı zamanda Avrupa'nın enerji dönüşümü için gerekli olan yüksek kaliteli ürünlerin istikrarlı bir tedarikçisidir." ifadesini kullandı. SolarPower Europe raporuna atıfta bulunan Elsaesser, Çin'in 2024 yılında dünya çapındaki yeni güneş enerjisi kapasite artışlarının ve kümülatif kurulumların yaklaşık %50'sini oluşturduğunu söyledi.

Dünyanın en büyük ve en etkili fotovoltaik etkinliklerinden biri olan Intersolar Europe, 2.737 katılımcı firmaya ve dünya genelinden yaklaşık 107.000 ziyaretçiye ev sahipliği yaptı. Çin, yaklaşık 850 şirket ile fuara katıldı ve yüksek verimli güneş panelleri, enerji depolama sistemleri, elektrikli araç şarj altyapısı gibi ileri teknoloji ürünlerini sergiledi. Elsaesser, Avrupa ile Çin arasındaki temiz enerji iş birliğinin yalnızca ticaretten ibaret olmadığını vurguladı. Son yıllarda, çok sayıda Çinli firmanın Almanya ve Macaristan gibi Avrupa ülkelerinde üretim tesisleri veya ortak girişimler kurduğunu belirtti.

Çinli firmaların Avrupa genelinde batarya parkları ve enerji depolama projelerine dahil olmaya başlamasıyla, ortaklıkların Avrupa düzenlemeleri ve şebeke gereksinimleriyle daha uyumlu çalışmayı sağladığını belirtti. Elsaesser, yerelleştirilmiş operasyonlar ve satış sonrası destek kurulmasının, Çinli ürünlerin hem güvenilirliğini hem de rekabet gücünü artırdığını ifade etti. Çin-AB diplomatik ilişkilerinin 50.yılına dikkat çeken Elsaesser, güneş enerjisindeki iş birliğinin örnek niteliğinde olduğunu ve iş birliğinin büyüyerek devam edeceğine inandığını söyledi.

Kaynak: Huang Yan

Erişim: <https://en.imsilkroad.com/p/345583.html>

Anahtar Kelimeler: AB, Çin, Güneş Enerjisi, Uluslararası İş Birliği.

3. Avrupa ve Yakın Doğu'da Şap Salgınına Karşı Farkındalık ve Önlem Çağrısı / Food and Agriculture Organization of the United Nations (İtalya)

Avrupa'da görülen son şap hastalığı (FMD) ve egzotik bir virüs türünün Yakın Doğu'ya girişi, hastalığın etkilerini en aza indirmek ve erken tespiti için aciliyeti ortaya koyuyor. FAO, Irak ve Bahreyn'de şap hastalığı (FMD) SAT1 serotipinin tespit edilmesinin ardından acil biyogüvenlik önlemleri ve artırılmış gözetim çağrısında bulunuyor. Ayrıca FAO, virüsün potansiyel yayılımı konusunda ciddi endişelere sebep olduğunu ifade ediyor.

Şap hastalığı, çift tırnaklı hayvanları etkileyen son derece bulaşıcı bir viral hastalık. Yetişkin hayvanlar genellikle ölmezken, genç hayvanlar ani kalp yetmezliğinden ölebilir. Virüs hızla yayılır ve aşılanmanın yapılmadığı ülkelerde çok sayıda hayvanı etkileyebilir. Halk sağlığı için doğrudan bir tehdit oluşturmaya da hayvan sağlığı, gıda güvenliği ve geçim kaynakları üzerinde ciddi etkiler oluşturur. Süt ve et veriminde düşüşe yol açar. Ekonomik kayıpların yıllık 21 milyar doları bulduğu tahmin edilirken, ticaretteki aksamalar bu yükü daha da artırabilir.

Şap hastalığı virüsü, yakın zamanda Avrupa’da tespit edildi ve kıta, 2001 yılından bu yana en kötü salgın dönemini yaşıyor. Almanya’da görülen salgın sona ermiş olsa da Macaristan ve Slovakya’daki vakalar sürüyor. Birleşik Krallık, bazı Avrupa ülkeleri ve Avusturya’dan et ve süt ürünleri ithalatını yasaklıyor. Yakın Doğu’da ise Doğu Afrika kaynaklı egzotik bir serotip nedeniyle salgınlarda artış yaşanıyor.

Bahreyn, Irak ve Kuveyt’te vakaların görüldüğü bildirildi. Diğer bölge ülkeleri de yüksek risk altında. Şap virüsünün farklı türleri dolaşımında kalmaya devam ederken, son salgınlar hastalığın geçim kaynakları, gıda güvenliği ve ticaret üzerindeki tehditlerini artırmakta.

Kaynak: FAO

FAO, tüm ülkelere tehdit karşısında dikkatli olmaları çağrısında bulunuyor. Salgının görüldüğü veya risk altındaki ülkeler için şu önlemler öneriliyor:

Farkındalık Kampanyaları: Çiftçiler ve topluluklar bilgilendirilmeli, korunma yolları anlatılmalıdır.

Biyogüvenlik: Hasta hayvanların ayrılması, bilinmeyen kaynaktan hayvanların alınmaması, taşıma ve pazarlarda karışımın önlenmesi, pazar ve araçların temizlenmesi, çiftlikler arası bulaşma ihtimalinin engellenmesi gibi yöntemlerle sağlanmalıdır.

Aşılama: Gözetim ve biyogüvenlikle birlikte etkili bir araçtır; aşılar virüsle uyumlu olmalı ve doğru şekilde uygulanmalıdır.

Acil Durum Planlaması: Gözetim, salgın araştırması ve aşılama için standart operasyon prosedürleri (SOP) içeren bir planın varlığı kontrol edilmelidir.

Erişim: <https://www.fao.org/newsroom/detail/fao-warns--enhanced-awareness-and-action-needed-amid-foot-and-mouth-disease-outbreaks-in-europe-and-the-near-east/en>

Anahtar Kelimeler: Şap Hastalığı, Aşı, Hayvancılık, Küresel Risk, Salgın.

Bu rapor KOSAM tarafından
özel olarak hazırlanmıştır.
www.kosam.org

D. SOSYAL

1. 2030 Yılında Sıfır Açlık Hedefi Oldukça Uzak / International Food Policy Research Institute (ABD)

Son dönemde küresel açlık ve gıda güvencesizliğini artıran bir dizi krizin ardından, 2030 yılına kadar dünyada açlık ve yetersiz beslenmeyi sona erdirmeyi hedefleyen Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi 2 (SKH2) ciddi şekilde geride kalmış durumdadır. Dünya Bankası Tarım ve Gıda Küresel Direktörü Shobha Shetty, sıfır açlık hedefine ulaşmanın gittikçe zorlaştığını belirtirken, FAO Başekonomisti Maximo Torero, 2024 yılı itibarıyla 733 milyon insanın kronik açlıkla karşı karşıya olduğuna dikkat çekiyor.

Uluslararası Tarımsal Kalkınma Fonu (IFAD) Başkanı Alvaro Lario ise açlık ve yetersiz beslenmenin küresel öncelikler arasında geri planda kaldığını söylüyor. Öte yandan, FAO verileri Güney Amerika'nın mevcut ilerlemesini sürdürmesi halinde 2030 hedefine ulaşabileceğini gösteriyor.

Kaynak: Ericky Boniphace

Dünyadaki belirsizlik durumu; Covid-19'un kalıcı etkileri, Ukrayna'daki savaş, iklim krizi, jeopolitik gerilimler ve kalkınma yardımlarındaki değişimlerle şekilleniyor. IFPRI (Uluslararası Gıda Politikası Araştırma Enstitüsü) Genel Direktörü Johan Swinnen,

mevcut sistemin sıfır açlık ya da sürdürülebilir toplum üretmediğini belirtirken; Tarımsal Kalkınma Direktörü Martien van Nieuwkoop, geçmişte imkânsız görülen politikaların bugün mümkün olabileceğine ve savunma bakanlıklarının da açlıkla mücadelede rol alabileceğine dikkat çekiyor.

Erişim: <https://www.ifpri.org/blog/the-world-is-nowhere-near-the-goal-of-zero-hunger-by-2030-amid-uncertain-global-development-financing-what-now/>

Anahtar Kelimeler: Açlık, Gıda, Kalkınma.

2. Avustralyalılar İçin Evde Çalışmak Zaman ve Para Tasarrufu Sağlıyor / CEDA (Avustralya)

Covid-19 salgınının etkisiyle yaygınlaşan evden çalışma uygulaması, Avustralyalılar için zaman ve para açısından önemli tasarruflar sağlamaktadır. Başlangıçta üretkenlik üzerine yoğunlaşan araştırmalar, şimdi de çalışanların işe gidip gelme sürelerindeki azalma ve bunun sonucunda elde edilen ekonomik faydaları incelemektedir.

Elde edilen bulgular, salgın sonrasında ortalama işe gidiş geliş süresinin %15'ten fazla azaldığını göstermektedir. Tamamen evden çalışanlar, ofise gidenlere kıyasla yaklaşık %20 daha fazla saat çalışabilmektedir. Ayrıca, 2019 yılından itibaren iş gücüne katılım oranında %4'ün üzerinde bir artış gözlemlenmiştir. Çalışanlar, evden çalışma imkânı için ücretlerinden feragat etmeye istekli görünmektedir; zira uzaktan çalışanlar benzer pozisyonlardaki ofis çalışanlarına göre daha düşük gelir elde etmektedir. Ancak bu ücret kaybına karşılık, işe gidiş geliş için harcanan zaman ve paradan sağlanan tasarruflar daha yüksek bir ekonomik değer oluşturmaktadır.

Pandeminin üzerinden geçen beş yıla rağmen, Avustralyalıların önemli bir kısmı hala düzenli olarak evden çalışmaktadır. Bu durum, çalışanlara esneklik, ev işlerini halledebilme ve aileleriyle daha fazla vakit geçirme gibi çeşitli avantajlar sunmaktadır. En belirgin kazanımlar ise işe gidiş geliş için harcanan zaman ve maliyetlerdeki düşüşlerdir. Araştırmalar, tamamen uzaktan çalışmanın haftalık işe gidiş geliş süresinde ciddi bir azalma sağladığını ortaya koymaktadır. Bu durum, toplu taşıma ve yakıt

masraflarında doğrudan tasarruflara yol açmaktadır. Dahası, işe gitmeyerek kazanılan zamanın ekonomik değeri de küçümsenmemelidir.

Evden çalışanların daha fazla saat çalışabildiği de gözlemlenmektedir. Bu artış, daha önce mümkün olmayan ek çalışma günlerinden veya kazanılan zamanın işe ayrılmasından kaynaklanabilir. Evden çalışmanın iş gücüne katılımı artırdığı da belirlenmiştir. Küçük çocuklu annelerin ve bakıma muhtaç kişilere bakanların iş gücüne katılımında belirgin bir artış kaydedilmiştir.

Sonuç olarak, evden çalışma düzenlemeleri Avustralyalı çalışanlar, haneler ve genel ekonomi için çeşitli faydalar sunmaktadır. Zaman ve para tasarrufu, artan çalışma saatleri ve iş gücüne katılımında görülen yükseliş, bu uygulamanın olumlu ekonomik ve sosyal etkilerini göstermektedir. İşverenler de artan çalışan bağlılığı ve potansiyel maliyet düşüşleri gibi avantajlardan yararlanabilmektedir. Evden çalışmanın bazı sosyal maliyetleri olabileceği göz ardı edilmemekle birlikte, mevcut veriler bu uygulamanın genel olarak olumlu sonuçlar doğurduğuna işaret etmektedir.

Kaynak: Freepik

Erişim: <https://www.ceda.com.au/researchandpolicies/research/economy/working-from-home-is-saving-australians-time-and-money>

Anahtar Kelimeler: Avustralya, Evde Çalışma, Sosyal, Tasarruf.

3. Doğumla Vatandaşlık Nedir? Yüksek Mahkeme Kaldırabilir mi? / Council on Foreign Relations (ABD)

ABD, 1868 yılından beri topraklarında doğan herkese vatandaşlık veriyor, ancak bunun izinsiz göçü teşvik ettiğini düşünenler uygulamaya son verilmesini istiyor. Trump, görevinin ilk gününde bu hakkı yeniden tanımlayan bir kararname yayımlamış ve kararın yasallığı Yüksek Mahkeme'ye taşınmıştır. 15 Mayıs'ta görülecek dava, uzmanlara göre belgesiz ya da geçici statüdeki kişilerden doğan milyonlarca kişinin haklarını etkileyebilir.

Son yıllarda ABD'de doğumla vatandaşlığa yönelik siyasi muhalefet artmış, Trump'ın ilk döneminde uygulamayı sona erdirmeye sözünü birlikte tepkiler yoğunlaşmıştır. Trump'ın ikinci döneminde izinsiz göçe karşı baskılar ve yasal göç yollarını daraltan adımlar atılmıştır. Eleştirmenler, On Dördüncü Değişiklik'in yanlış yorumlandığını ve ifadenin geçici olarak ABD'de bulunan ya da vatandaş olmayan ebeveynlerin çocuklarını kapsamadığını savunuyor. Bazı muhalifler ise uygulamanın "doğum turizmi"ni teşvik ettiğini iddia ediyor. 2020 yılında Dışişleri Bakanlığı bu tür durumları kısıtlayacak düzenlemeler yapmıştır. Göç Araştırmaları Merkezi, her yıl yaklaşık 33 bin doğumun turist vizeli kadınlara ait olduğunu öne sürerken, Niskanen Center bu sayının abartıldığını belirtmiştir.

Kaynak: Nathan Howard

Hukukçular ise doğumla vatandaşlığın anayasal olarak jus soli ilkesine dayandığını ve yasal olarak uzun süredir benimsendiğini ifade etmekte; kaldırılmasının toplumsal dışlanma oluşturacağı uyarısını yapmaktadır. 2025 yılında yapılan bir ankete göre halkın %51'i anayasa değişikliğine karşı olduğunu, %28'i ise desteklediğini söylemiştir. Uzmanlara göre, doğumla vatandaşlığın sona erdirilmesi izinsiz göçü mutlaka azaltmaz; hatta 2045 yılına kadar izinsiz göçmen nüfusunu 2,7 milyon kişi artırabilir. Uygulamanın kaldırılması, ABD'de yasal ikamet yollarını da sınırlayabilir çünkü şu anda ABD vatandaşı çocuklar 21 yaşına geldiklerinde ebeveynlerine oturum izni başvurusu yapabiliyor ancak vatandaşlık hakkı ortadan kalkarsa bu imkân da yok olabilir.

Trump, doğumla alınan vatandaşlık hakkını tek taraflı olarak kaldıramaz; çünkü anayasa değişikliği gerektirir ve Kongre'nin üçte ikisi ile en az otuz sekiz eyaletin onayını ister. Trump'ın girişimi yeni değildir; benzer yasama girişimleri daha önce de yapılmış ancak başarısız olmuştur. Federal yargıçlar, Trump'ın kararını Yüksek Mahkeme'nin yorumlarıyla çeliştiği gerekçesiyle durdurmuştur. Ayrıca yaklaşık yirmi eyalet ve çeşitli hak savunucuları bu karara karşı anayasal dava açmıştır.

Erişim: <https://www.cfr.org/article/what-birthright-citizenship-and-could-supreme-court-end-it>

Anahtar Kelimeler: ABD, Anayasa Değişikliği, Göç.

E. TEKNOLOJİ

1. Dijitalleşme Asya ve Pasifik'te Eşitsizliği Azaltmanın Anahtarı Olabilir / Asian Development Bank Institute (Filipinler)

Dijitalleşme, Asya ve Pasifik'te kalıcı ekonomik eşitsizlikleri azaltmak için güçlü bir araç olabilir ancak bu potansiyelin hayata geçirilebilmesi için, hükümetlerin altyapı, erişim ve beceri olmak üzere dijital farklılıkları azaltması gerekiyor. Her ne kadar gelişmekte olan Asya ve Pasifik bölgeleri son yıllarda dijital gelişmede diğer bölgeleri geride bırakmış olsa da gelişmelerin faydaları eşit biçimde dağılmıyor.

2025 Asya Kalkınma Politikası Raporu'na göre, kentlerde internet kullanımı kırsala göre 13 puan daha yüksek, mobil indirme hızları %38 daha fazladır. Gelişmekte olan Asya'nın ortalama Gini katsayısı 1990'a kıyasla 2022 yılında %6 daha yüksek; bölge nüfusunun %18,9'u günde 3,65 doların altında gelirle yoksulluk içinde yaşıyor.

Kaynak: ADB

Asya Kalkınma Bankası (ADB) Baş Ekonomisti Albert Park "Asya ve Pasifik'teki gelişmekte olan ülkelerin hızlı dijital dönüşümü, bölgeyi önemli kazanımlar elde edebilecek bir konuma getiriyor. Kapsayıcı ve sürdürülebilir dijitalleşmeyi teşvik eden hükümetler, yalnızca genel üretkenliği ve yeniliği artırmakla kalmayıp aynı zamanda ekonomik eşitsizliği de azaltma fırsatına sahip." dedi.

Dijitalleşme, temel hizmetlere erişimi artırarak ve küçük işletmelerin finansman gibi engelleri aşmasına yardımcı olarak eşitsizliği hafifletebilir. Aynı zamanda, afet risk yönetimi ve iklim çözümleri gibi alanlarda veri analizi yoluyla düşük karbonlu kalkınmaya katkı sağlayabilir. Raporda, kapsayıcılık ve sürdürülebilirlik hedeflerinin dijital stratejilere entegre edilmesi ve yerel koşullara uygun politikaların geliştirilmesi önerilmektedir. Ayrıca, hükümetlerin özel sektör ve topluluklarla iş birliği içinde çalışması gerektiği de vurgulanmaktadır.

Erişim: <https://www.adb.org/news/digitalization-can-reduce-persistent-inequality-asia-and-pacific>

Anahtar Kelimeler: Dijitalleşme, Eşitlik, Kalkınma.

2. ABD ve Çin'in Yapay Zekâ Rekabeti / RAND (ABD)

Çin'in yapay zekâ modelleri, son dönemde gösterdiği geliştirme performansı ile ABD'nin YZ modellerine yaklaşıyor olsa da ABD'nin temel stratejik avantajı, sahip olduğu çok daha büyük ve gelişmiş YZ çip işlem kapasitesinde yatıyor. Bu muazzam işlem gücü, ekonomik dönüşümü yönlendirmede, teknolojik liderliği güvence altına almada ve küresel YZ ekosistemini şekillendirmede kritik bir rol oynama potansiyeline sahip. Ancak ABD politika yapıcıları, dikkatlerini yanlış yere vererek ve Çin'in beklenen teknolojik ilerlemelerine aşırı tepki göstererek bu önemli üstünlüğü riske atabilirler.

ABD'nin Çin'e yönelik uyguladığı ileri YZ çiplerinin ve TSMC gibi önde gelen üreticilerin kullanımını kısıtlayan ihracat kontrolleri, ABD-Çin YZ rekabetinin temelini oluşturuyor. Ancak, 2024 yılı Eylül ayında TSMC'nin gerekli özeni göstermeden Huawei için ileri YZ çipleri üretmesiyle ciddi bir ihlal yaşandı. Bu durum, Huawei'nin TSMC'nin teknolojiyle önemli miktarda çip elde etmesini sağlayarak, Çin'in en gelişmiş YZ çiplerinin üretimine olanak tanıdı.

ABD hükümeti, TSMC olayına daha katı kurallar ve olası bir soruşturmayla yanıt verse de bu tür uygulama hataları ilk defa yaşanmadı. Önceki ihracat kontrollerindeki boşluklar, Nvidia'nın mevcut çiplerini modifiye ederek Çinli şirketlerin faydalandığı A800 ve H800 gibi çipler üretmesine olanak tanıdı. Ayrıca, listelenmemiş tesisler aracılığıyla ileri çip

üretim ekipmanlarına erişim sağlandı ve kısıtlamalar öncesinde önemli miktarda yüksek bant genişliğine sahip bellek (HBM) stoklandı. Hatta Nvidia'nın H20 gibi bazı gelişmiş YZ çipleri, uyarılara rağmen bir süre daha Çin'e akmaya devam etti.

Uygulamadaki bu aksaklıklara rağmen, ihracat kontrolleri hala değerli bir stratejik araç olma özelliğini koruyor. Mutlak engeller oluşturmaları da Çin'in YZ ve yarı iletken sektörlerindeki ilerleyişini yavaşlatarak ABD'nin liderliğini sürdürmesine yardımcı oluyor. ABD'nin sahip olduğu üstün işlem gücü, YZ'nin geniş çapta kullanımını, farklı yaklaşımların denenmesini ve çeşitli YZ şirketleri ekosisteminin desteklenmesini mümkün kılıyor.

Hem Trump hem de Biden yönetimi, işlem gücünün YZ rekabetindeki merkezi rolünü erken fark ederek önemli adımlar attılar. ABD'nin stratejisi, geçici model denkleğini engellemeye çalışmak yerine, mevcut işlem gücü avantajını kullanarak ekonomiyi dönüştürmek ve küresel YZ dağıtımında liderlik kurmak olmalıdır.

Kaynak: William Potter

Erişim: <https://www.rand.org/pubs/commentary/2025/05/chinas-ai-models-are-closing-the-gap-but-americas-real.html>

Anahtar Kelimeler: ABD, Çin, ihracat, Yapay Zekâ.

3. Brezilya: Temiz Enerjiyle Yapay Zekâ Süper Gücü Olabilir mi? / TIME (ABD)

Brezilya, özellikle elektrik üretiminin yaklaşık %90'ını oluşturan güçlü yenilenebilir enerji kaynakları ve ülke geneline yayılan gelişmiş enerji iletim altyapısı sayesinde, yapay zekâ alanında önemli bir küresel oyuncu olma potansiyeline sahiptir. Yapay zekâ teknolojilerinin hızla artan enerji talebi dikkate alındığında, Brezilyalı yetkililer, bu çevreci enerji avantajını stratejik bir fırsat olarak görüyorlar. Amaçları, Amazon ve Microsoft gibi büyük teknoloji şirketlerini, sürdürülebilir enerji kaynaklarına olan erişimlerini vurgulayarak, veri merkezi yatırımları için Brezilya'ya çekmek.

Brezilya Bilim, Teknoloji ve İnovasyon Bakan Yardımcısı Luis Manuel Rebelo Fernandes, ülkenin mevcut yenilenebilir enerji kapasitesiyle Yapay zekânın gelecekteki enerji ihtiyaçlarını karşılayabileceği belirtiyor. Brezilya'da veri merkezi geliştirme projelerine yönelik artan ilgi ve yatırımları, bu stratejinin ilk meyvelerini vermeye başladığını gösteriyor.

Kaynak: Dado Galdieri

Brezilya'nın temiz enerjideki köklü geçmişi, 19. yüzyılın sonlarına kadar uzanıyor. Ülke, sanayi sektörünün enerji ihtiyacını karşılamak amacıyla geniş çaplı baraj inşaatlarına girişmiştir. 1960'lı yıllara gelindiğinde ise, ülkedeki enerji üretiminin büyük bir bölümünü

karşılayan mega baraj projeleri hayata geçirilmiştir. Bu barajların coğrafi dağılımı nedeniyle, ülke genelinde bütünleşik enerji ağı oluşturan kapsamlı bir iletim sistemi de kurulmuştur. Brezilya Kalkınma Bankası BNDES'in üst düzey yetkilisi Luciana Aparecida da Costa, Brezilya'nın bu rekabette güçlü bir konuma sahip olduğunu kabul etmekle birlikte, uluslararası yatırım çekme konusunda diğer ülkelerle sıkı bir rekabet içerisinde olduklarını belirtiyor.

Erişim: <https://time.com/7282222/brazil-clean-energy-ai/>

Anahtar Kelimeler: Brezilya, Enerji, Veri, Yapay Zekâ.

Bu rapor KOSAM tarafından
özel olarak hazırlanmıştır.
www.kosam.org

F. GERÇEKLEŞTİRİLECEK ETKİNLİKLER

1. European Council On Foreign Relations

Avrupa'nın Kritik Mineral İkilemi

Çevrimiçi Etkinlik (27.05.2025)

Avrupa, ihtiyaç duyduğu kritik hammaddeleri sorunsuz şekilde tedarik edebilmek için zengin kaynaklara sahip Afrika ülkeleri ile çeşitli anlaşmalara imza atmaktadır. Afrika, küresel çapta mineral rezervlerin üçte birine ev sahipliği yaparken, Avrupa'nın enerji ve askeri güvenliği için kritik önem arz etmektedir. Gerçekleştirilecek etkinlikte, Avrupa'nın Afrika'daki kritik minerallere olan ihtiyacı ve politika önerileri tartışılacaktır.

Erişim: <https://ecfr.eu/event/europes-critical-minerals-dilemma-between-esg-ideals-and-strategic-reality/>

2. World Resources Institute

2024'te Yaşanan Orman Kayıpları

Çevrimiçi Etkinlik (28.05.2025)

Gerçekleştirilecek etkinlikte, 2024 yılında orman kayıplarına neden olan unsurların neler olduğu, ülkeleri ve bölgeleri ne düzeyde etkilediği uzmanlar tarafından tartışılacaktır. Ayrıca, COP 30 zirvesi öncesinde mevcut durum değerlendirilecek, ormanlara yönelik küresel ve ulusal politika önerileri sunulacaktır.

Erişim: <https://www.wri.org/events/2025/5/forest-loss-2024-whats-stake-ahead-cop>

3. World Resources Institute

Küresel Gıda Sistemi

Çevrimiçi Etkinlik (29.05.2025)

Küresel gıda sistemi, dünya çapında meydana gelen sera gazı emisyonlarının üçte birinden sorumludur. Dünya çapında fosil yakıt emisyonları tamamen bitirilse de mevcut gıda sisteminin neden olduğu emisyon yayılımının küresel ısınma sürecini hızlandıracağı tahmin ediliyor. Gerçekleştirilecek etkinlikte, dünyadaki gıda sisteminin durumu, sistemin ne kadar daha devam edebileceği ve ne tür değişikliklere ihtiyaç duyacağı tartışılacaktır.

Erişim: <https://www.wri.org/events/2025/5/driving-systems-change-global-food-system>

4. Bruegel

Avrupa Merkez Bankası'nın Dijital Avrosu

Çevrimiçi Etkinlik (02.06.2025)

Avrupa Merkez Bankası, günümüzde iki büyük projeye yatırım yapmaktadır: dijital avro ve operasyonel çerçevesinin oluşturulması. Dijital avronun Avrupa vatandaşlarının ihtiyaçlarına cevap vererek bölgede ortak bir ödeme seçeneği sunması amaçlanıyor. Gerçekleşecek etkinlikte, dijital avrodaki son gelişmeler ve mevcut durumun gidişatı üzerine görüş alışverişi yapılacaktır.

Erişim: <https://www.bruegel.org/event/ecbs-digital-euro-and-new-operational-framework-there-overlap>

KOSAM'dan...

Belirlediği alanlarda araştırma raporları üreten, bilgi notları yayımlayan, farklı sorunlara çözüm sunma amaçlı projelere imza atan bir yapı hüviyetindeki **Kalkınma Odaklı Stratejik Araştırmalar Merkezi (KOSAM)**, Konya merkezli bir düşünce kuruluşu olarak 2022 yılının ilk çeyreğinde kuruldu.

Ekonomi, ticaret, sanayi, iç ve dış politika dinamikleriyle sosyal politikalar, tarım, çevre, akıllı şehir, sağlık, enerji vb. konularla ilgilenen KOSAM faaliyetlerini şehir, ülke ve dünya ekseninde farklı başlıklarda yürütür.

Merkez; uluslararası düşünce kuruluşlarının faaliyetlerini, raporlarını ve güncel değerlendirmelerini düzenli takip eder. Bu kapsamda 2022 yılından itibaren KOSAM bünyesinde; dünya ve ülke gündemi hakkında bilgilenmek, düşünce kuruluşlarının raporlarından haberdar olmak ve en önemlisi küresel fırsatlardan faydalanıp risklerden kaçınmak için stratejik çalışmaları aktarmak amacıyla “**Dünya Ne Konuşuyor?**” Raporları hazırlamaktadır.

“Dünya Ne Konuşuyor?” Raporu, her ayın ilk ve ikinci yarısını kapsamak üzere **ayda iki defa** okurlarıyla buluşmaktadır. Rapor için **Kuzey ve Latin Amerika, Euro Bölgesi, Orta ve Uzak Asya, Afrika, Orta Doğu, Avrasya** vb. çeşitli bölgelerde faaliyet gösteren düşünce kuruluşlarının gündemleri KOSAM’ın uzman kadrosu tarafından analiz edilir. Süreçte “Hangi kuruluş ne tür konularda çalışmış, gündemde ne var ve gelecekte beklentileri neler?” sorularına cevap aranır.

“Dünya Ne Konuşuyor?” Raporu; **Ekonomi, Politika, Çevre, Sosyal ve Teknoloji** olmak üzere **beş ana başlıkta** hazırlanır. Makale, rapor, bilgi notu, yorum vb. çalışmaların kısa özetleri okuyucuya yansıtılırken konu başlığı, makalenin hangi kurumdan alındığı ve bu merkezlerin hangi ülkede faaliyet gösterdikleri de raporda yer alır. Her özetin sonunda konuyla ilgilenen okurların orijinal çalışmaya hızlı bir şekilde ulaşabilmesi için erişim linkleri açık şekilde paylaşılır.

KOSAM olarak hedefimiz; “Dünya Ne Konuşuyor?” sorusunun cevabını ve bölgelerinde ulusal/ uluslararası politikaya yön veren kuruluşların “**yarınların gündemi**” olarak gördükleri farklı başlıkları analiz ederek güncel hâli ile aktarmaktır. Bu bağlamda **2025 yılında da** ekonomi, siyaset, ticaret, sanayi, sosyal politika, eğitim, çevre vb. alanlarda yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası araştırma ve çalışmalar yürütmeye, büyük veri analizi ile mevcut durum değerlendirmeleri yaparak geleceğe ışık tutmaya ve **sürdürülebilir kalkınmaya katkı sağlamaya devam ediyoruz.**